

Лекція № 9

Тема лекції: «Особливості агрономічного фаху»

План лекції

1. Основні агрономічні посади.
2. Агроном – головний технолог в землеробстві.
3. Запорука успіху.
4. Соціально-психологічні основи праці агронома.
5. Любов до професії.

1. Основні агрономічні посади

Основною умовою існування людини, її матеріального і духовного багатства є праця. Внутрішня етична соціальна потреба до праці виробляється у тому випадку, коли вибрана професія подобається, а робота за фахом стає не тільки джерелом існування, але й джерелом творчого натхнення і насолоди.

Професій, як джерел існування, видів діяльності людей, що визначають їх місце в соціальній структурі суспільства, дуже багато. Агрономічна професія включає декілька спеціальностей, які відображають процес сільськогосподарського розподілу праці, що склався. В нашій країні агрономічними спеціальностями є: агрономія, агрохімія і ґрунтознавство, плодоовочівництво і виноградарство, захист рослин, селекція та насінництво. Набувають ці спеціальності в процесі навчання в навчальних закладах. Що стосується посад безпосередньо в умовах сільськогосподарського виробництва, то вони можуть бути різними.

Відповідно до діючих посадових інструкцій в господарствах різних форм власності агрономічну службу виконують: головний агроном (старший агроном на правах головного), агроном по насінництву, агроном-овочівник, агроном-агрохімік, агроном з захисту рослин і агрономи відділень.

Головний агроном підпорядковується керівнику господарства, а з технологічних питань також відповідним фахівцям вищих організацій – районних, обласних виробничих управлінь.

З урахуванням спеціалізації господарства, його розмірів можливе поєднання посад деяких галузевих агрономів, а також введення додаткових посад. Наприклад, є господарства, в яких введені агрономи з садівництва, овочівництва, кормовиробництва тощо. В їх обов'язки входить технологічне і організаційно-економічне керівництво в садівництві, овочівництві, кормовиробництві тощо.

Агроном відділення здійснює планування, технологічне і організаційне керівництво виконанням всіх заходів щодо вирощування сільськогосподарських культур, збирання урожаю, раціонального використання сільськогосподарських угідь, техніки, робочої сили, агрохімікатів та інших матеріальних ресурсів у землеробстві. Його вказівки щодо технології вирощування і збирання культур обов'язкові для всіх працівників даного відділення. Агроном відділення підпорядковується керівнику, а

також головному агроному господарства.

Робота спеціаліста напряму «Агрономія» може бути різноманітною. Випускники ВНЗ за фахом працюють в навчальних закладах, агрохімічних лабораторіях, проектних інститутах, сільськогосподарських виробничих управліннях і в інших установах, де беруть участь в агрохімічних і ґрунтових обстеженнях, проведенні бонітування ґрунтів, у розробці проектів меліорації низькородючих ґрунтів і систем удобрення культурних рослин.

Нині з'являються сучасні освітні програми, які дають можливість отримати нові спеціальності та спеціалізації, наприклад дослідник з агрономії, агроном-технолог, агроінженер, спеціалізації з агрономічного менеджменту, буряківництва, кормовиробництва, насінництва, садово-паркового господарства тощо.

У господарствах, що спеціалізуються на вирощуванні зернових, овочевих та інших культурних рослин, головна роль відводиться агрономам. В тваринницьких господарствах провідним є зоотехнік. Останнім часом із зростанням технічної оснащеності сільського господарства різко зросла роль інженерів-механіків і вони досить часто стають провідними керівниками багатьох господарств.

Молоді фахівці – випускники ВНЗ прямують згідно з направленням на роботу до різних сільськогосподарських установ. Працевлаштування випускників навчальних закладів не за фахом не дозволяється. Це обґрунтовується необхідністю закріпити теоретичні знання в практичній роботі, набути необхідних навичок, досвіду.

Останнім часом у зв'язку із зміною економічних, матеріально-технічних і інших умов проводиться робота з удосконалення апарату управління аграрним сектором економіки, у тому числі в господарствах різних форм власності і господарювання. Вона спрямована на створення більш раціональної і простої структури управління, зі скороченням до мінімуму кількості проміжних ланок, з більш чітким розподілом обов'язків і прав керівників і фахівців господарств. Багато спеціалістів напряму «Агрономія» працюють в контрольно-насінневих лабораторіях, карантинних інспекціях і елеваторно-складських господарствах, на селекційних станціях і сортодільницях, менеджерами з продажу продукції рослинництва, захисту рослин, мінеральних добрив тощо у фірмах різного напряму, що нині досить поширені.

Широке розповсюдження отримав галузевий принцип управління в господарствах, за якого значно зростає роль фахівців і створюються більш сприятливі умови для розвитку виробництва. Оперативне керівництво виробництвом при цьому зосереджується в галузях (відділах), які очолюють найбільш кваліфіковані фахівці. Сюди передаються всі трудові і матеріально-технічні ресурси, необхідні для нормального здійснення процесу виробництва даної галузі. У великих господарствах можуть бути відділи: рослинництва, кормовиробництва, плодівництва, овочівництва, великої рогатої худоби, птахівництва, вівчарства, механізації і електрифікації, будівництва, постачання і збуту тощо.

В переважній більшості господарств провідним є відділ рослинництва. В ньому може бути зосереджено виробництво зерна, овочів, плодів та іншої продукції. Керівником відділу призначається або обирається найбільш кваліфікований агроном господарства. Допомагають йому два-три агрономи-галузевики: агроном-насінневод,

агроном-агрохімік, агроном з захисту рослин, агроном-плодоовочівник.

За відділом закріплюють земельні угіддя, техніку, основні і оборотні засоби, необхідну кількість робітників.

Основні виробничі підрозділи спеціалізуються на вирощуванні певної продукції. Залежно від напрямку і розмірів господарства можуть бути підрозділи (бригади, ланки, цехи тощо) з виробництва зерна, кормів, овочів, плодівих.

Обов'язком агронома є піклування про вдосконалення виробничої агрономічної культури, а саме: дотримання сівозмін, раціональна система механічного обробітку ґрунту, своєчасне (відповідно до агротехнічних вимог) внесення органічних і мінеральних добрив, проведення меліоративних робіт, систематична боротьба з ерозією (руйнуванням) ґрунтового покриву, а також з бур'янами, шкідниками і хворобами рослин, дотримання сортової технології вирощування сільськогосподарських культур, полезахисне лісорозведення та інші заходи, що підвищують культуру землеробства.

Не менш важливе значення має також дотримання і підвищення культури в трудових відносинах як з вищими керівниками, так і підлеглими на всіх рівнях виробничої діяльності. Не слід забувати і про постійне підвищення своєї кваліфікації, оскільки відбувається швидкий прогрес в науці і техніці.

Фахівці з вищою освітою завжди були і є прикладом сучасної високої культури в сільській місцевості. Звідси культура побуту і культура проведення дозвілля у сільській інтелігенції набуває суспільного значення. Все це постійно спонукає керівників і фахівців господарств постійно удосконалювати свій культурний рівень, стежити за своїми вчинками, вчинками своїх близьких, бути ініціаторами культурно-освітніх заходів на селі.

2. Агроном – головний технолог в землеробстві

Праця агрономів у всіх підрозділах спрямована на вирішення виробничих і економічних завдань у землеробстві, керівництво і організацію всієї діяльності робітників господарств з метою виконання розроблених планів, прийнятих зобов'язань з виробництва екологічно чистої продукції рослинництва, підвищення родючості ґрунту і охорони довкілля.

За своїм змістом агрономічна робота відрізняється великою різноманітністю і значною складністю. Це визначається в основному своєрідністю і особливостями самого виробництва.

Рослини і ґрунти дуже чутливі до змін зовнішнього середовища. Якщо помилково застосувати не той хімічний препарат або норму внесення вищу рекомендованої в боротьбі з бур'янами, то можна знищити культурні рослини, різко погіршити якість продукції, екологічний стан агроландшафту тощо. Посіви культурних рослин можуть постраждати від шкідників і хвороб, підживлення розчинами надмірної концентрації, підйому рівня ґрунтових вод, завищених норм поливу і багатьох інших причин.

У фахівців промислових підприємств вся або, принаймні, основна робота завжди в полі зору, вони майже відразу помічають неув'язки, неполадки в роботі, швидко можуть внести корективи в технологічний процес. У сільськогосподарському підприємстві, навіть невеликого розміру, поля розкидані на значні відстані, виконавці

робіт розосереджені поодинокі чи групами, тому агрономи не завжди мають нагоду постійно спостерігати за діями кожного з них.

Все це зумовлює необхідність не тільки мати всесторонньо обґрунтовані, злагоджені і взаємопов'язані плани, добру організацію праці, але й виховувати самостійних, свідомих та ініціативних виконавців.

Раціональне використання всіх постійних і тимчасових робітників, наукова організація праці, зміцнення трудової дисципліни, виховання добросовісного відношення до праці мають важливе значення у всіх галузях народного господарства, але в сільському господарстві їх значення зростає. В землеробстві щорічно виникає безліч різних ускладнень, і лише знання, високе відчуття відповідальності, свідоме відношення до праці, професійна творчість та ініціатива забезпечують своєчасне усунення усіх неув'язок, пов'язаних із зміною погодних умов, технічними поломками тощо. Там же, де цього немає, під загрозою зриву виявляється виконання виробничих процесів, знижується якість роботи. В агрономічній роботі не можна розраховувати на легкий успіх. Підвищення і підтримання на високому рівні культури землеробства, меліорація ґрунтів, своєчасне виконання всіх технологічних операцій – процес складний і завжди пов'язаний з вкладенням значних матеріальних засобів. Особливе значення має впровадження сучасних енергоощадних, ґрунтозахисних і екологічно безпечних технологій вирощування сільськогосподарських культур.

В кращих господарствах велику увагу приділяють розробці планів, заходів і їх доведенню до виконавців. Добиваються того, щоб не тільки керівники і фахівці підрозділів, але й усі працівники господарства повністю усвідомили особливості чергового етапу роботи і кожний чітко уявляв свою роль залежно від обстановки, що склалась або очікується.

За проведення значної підготовчої роботи в господарстві і його підрозділах в такий відповідальний період як перші дні весняних польових робіт і виявляються повною мірою організаторські здібності керівників і фахівців. Тільки чітке, всебічне знання всіх можливостей, що є в господарстві, уміння швидко зорієнтуватися і організувати виконання найважливіших заходів, а за необхідності перебудувати все заново, дозволяють агрономам забезпечувати безперебійну, надійно злагоджену, гранично напружену роботу на всіх ділянках господарства і його підрозділів.

Досвідчені агрономи завжди надають велику увагу розстановці підлеглих по робочих місцях, знають, кому і що можна доручити, тримають під контролем всі важливі ділянки. В найвідповідальніші періоди робіт вони швидко визначають слабкі сторони, роблять все можливе для попередження зривів у взаємозв'язаних технологічних процесах. Висококваліфікований агроном завжди встигає бути там, де не вистачає саме його фахового рішення, і знати те, що найбільш необхідно в даний момент, попереджаючи одних і підбадьорюючи інших спеціалістів і безпосередніх виконавців польових робіт.

Якщо в несприятливі за погодними і організаційно-господарськими умовами роки при всій складності обстановки вдається виконати заплановані технологічні заходи, то господарство (галузь) закріпить наявні досягнення, що є запорукою на шляху подальшого підвищення культури землеробства.

Основою прогресу сучасного землеробства є не тільки безперервне збільшення виробництва продукції, але й раціональне використання природних ресурсів.

Певних виробничих результатів в окремі роки можна добитися, наприклад, зміною структури, розмірів посівних площ і т. д. Але далекоглядність агронома в тому і полягає, щоб протистояти інтересам одного найближчого року, переконати всіх, що більш важливо забезпечити загальний підйом культури землеробства, підвищення родючості сільськогосподарських угідь, поліпшення фітосанітарного стану ґрунту.

Якщо ж жити інтересами одного року, то це неминуче призведе до зниження культури землеробства, виснаження ґрунтової родючості.

Багато заходів в технологіях механічного обробітку ґрунту - сильно залежать від погодних умов. Творчий характер агрономічної праці багато в чому полягає в умінні з урахуванням погодних і організаційних умов, що складаються, вибирати і застосовувати такі заходи, які найбільше відповідали б обстановці даного року. За посушливого року, якщо своєчасно не внести змін в технологію механічного обробітку, ґрунт можна сильно висушити і не отримати дружних сходів. Погодні умови вельми мінливі і можуть сприяти прийняттю помилкового рішення будь-яким агрономом. Кваліфікований агроном швидше виявляє помилки і своєчасно їх усуває.

В агрономічній роботі часто дуже важко однозначно вирішити яке-небудь технологічне питання, тому необхідно враховувати до- свід провідних фахівців галузі.

3. Запорукa успіху

Успішною можна вважати суспільно корисну роботу, яка виконується з бажанням і приносить задоволення від результатів своєї діяльності. Можна говорити про успішну роботу протягом одного дня, сезону, року і всього періоду життя. Цілком природно, що окремі відрізки трудової діяльності бувають більш, інші – менш результативними.

Основною умовою успіху в роботі з будь-якої спеціальності є знання, уміння швидко і правильно вирішувати практичні питання.

Щоб управляти, потрібно бути компетентним і повністю та до точності знати всі умови виробництва, сучасну техніку, мати відповідну наукову освіту.

Від молодих фахівців, що починають працювати на виробництві, в першу чергу вимагаються широкі й глибокі професійні знання. Для керівництва всією галуззю землеробства, організації і контролю за агрономічною службою вони повинні володіти основами знань всіх агрономічних спеціальностей. Головним агрономам господарств необхідні також знання загальних питань суміжних сільськогосподарських спеціальностей: механізації і автоматизації сільського господарства, зоотехнії, економіки, менеджменту, маркетингу, бухгалтерського обліку, інформатики тощо. Сучасні вимоги до агрономів – знання географічних інформаційних систем, сталого розвитку сільського господарства. Вивчення основ цих знань передбачено навчальною програмою підготовки фахівців у ВНЗ. Необхідно постійно поповнювати і поглиблювати свої професійні знання, систематично стежити за потоком нової інформації, детально опрацьовувати книги, статті, повідомлення, що стосуються вдосконалення технології вирощування культур, організації і економіки виробництва

тощо.

Компетентність в агрономії визначається не тільки широтою і глибиною теоретичних знань, але й всебічними виробничими навичками. Невід'ємною складовою успіху в землеробстві є об'єктивні дані про місцезнаходження господарства, спеціалізацію, рельєф території, віддаленість від промислових об'єктів, залізничних станцій та великих міст, керівні кадри різного рівня, безпосередніх виконавців виробничих робіт, а також знання ґрунтово-кліматичних особливостей, матеріально-технічної бази, трудових ресурсів, земельних угідь і їх трансформації, потреби господарства в продукції рослинництва тощо. Тому кожний фахівець повинен прагнути якомога швидше і глибше вивчити план землекористування, склад сільськогосподарських угідь, структуру посівних площ, планову і фактичну урожайність, організацію використання орних земель, ґрунтові карти, Книгу історії полів господарства і людей, оскільки без вирішення цих питань він може виявитися відірваним від конкретної дійсності.

Із початку виробничої діяльності молодому фахівцю потрібно прикласти максимум зусиль, щоб об'єктивно і повно вивчити господарство, його колектив, рівень культури землеробства. Для того щоб знати виробництво, бути в курсі всіх справ, потрібно день за днем вивчати нові дані, переосмислювати їх з урахуванням поставлених завдань, вносити корективи в хід польових робіт.

У розпал весняно-польових робіт головний агроном господарства повинен щоденно бути на відділеннях і проглядати зведення виконаних робіт. Без цього він не зможе вносити необхідні корективи, спрямовані на своєчасне і послідовне виконання всіх технологічних процесів.

Агрономам, що працюють керівниками або технологами господарств і окремих підрозділів, дуже важливо не тільки постійно удосконалювати свої професійні знання, але й знати сучасну сільськогосподарську техніку, стежити за її новинками, разом з інженерами-механіками постійно покращувати технічну оснащеність виробництва. В сучасних високомеханізованих господарствах всі технологічні процеси неможливо планувати без знання технічних характеристик, практичних можливостей тракторів, автомашин, плугів, сівалок, комбайнів та іншої сільськогосподарської техніки.

В процесі навчання у вищих навчальних закладах агрономи одержують практичну підготовку на тракторах, автомобілях і спеціальній сільськогосподарській техніці. Проте вивчення техніки проводиться на молодших курсах, тому на виробництві вони нерідко зустрічаються з новішою технікою, яку слід освоювати самостійно. Для агрономів з достатньою теоретичною підготовкою це не представляє великої складності. Багато агрономів уміють встановлювати і регулювати робочі органи сільськогосподарських машин не гірше, ніж інженери-механіки.

У становленні будь-якого фахівця дуже важливе значення належить досвіду – опробуванню і закріпленню своїх знань, виробленню практичних умінь, свого власного підходу і відношення до роботи, постійного вдосконалення методу і стилю у вирішенні технологічних, організаційних і соціально-психологічних питань. Досвід – дуже широке і ємке поняття. Сюди належить і життєвий досвід, і придбання знань у школі, ВНЗ і вся подальша трудова діяльність. Школою виробничого досвіду є саме

трудове життя. Відомо, чим більше працює фахівець, тим більше придбає він досвіду, тим швидше, впевненіше і правильніше виконує свої обов'язки.

З якої ж посади випускникам ВНЗ краще починати агрономічну роботу? Більшість агрономів вважає, що краще б починати у виробництві з агронома відділення. Обґрунтовується це тим, що досвід безпосередньої практичної роботи з вирощування рослин і підвищення культури землеробства є базовим і зберігається звичайно на все життя. Надалі знання й уміння, придбані в перші роки, поповнюватимуться, розширятимуться і закріплюватимуться, що є запорукою успішної роботи і в управлінських структурах на різних адміністративних посадах.

Проте під час розподілу на роботу далеко не всі випускники ВНЗ одержують направлення на роботу агрономами відділень. Немало їх починають трудову діяльність агрономами-галузевиками і навіть головними агрономами, особливо ті, хто до вступу в академію чи університет закінчували технікуми, коледжи за напрямом «Агрономія» і мали досвід агрономічної роботи. Чим вища посада, тим складніша і відповідальніша робота, але для багатьох добре підготовлених випускників ВНЗ вона виявляється під силу.

Безперечно, що досвід приходить з роками. Допитливі, наполегливі і ділові люди розширюють і поповнюють його все життя.

Специфіка агрономічної роботи безпосередньо на виробництві полягає в безперервній зміні і певній послідовності всіх процесів протягом року. Тому, тільки пропрацювавши рік агрономом, можна сказати, що він набув деякого досвіду виконання заходів механічного обробітку ґрунту, сівби і садіння, збирання урожаю сільськогосподарських культур, очищення насінневого матеріалу, хімічного прополювання, формування оптимальної густоти рослин тощо. На другий рік роботи вже відбувається повторення багатьох технологічних і організаційних процесів, що сприяє закріпленню і розширенню придбаного досвіду.

Характерною особливістю роботи агронома є й те, що він повинен заздалегідь підготувати все необхідне для проведення того чи іншого комплексу технологічних операцій, враховуючи наявні матеріальні і трудові ресурси, стан погоди і своєчасність виконання агрозаходів.

У сільському господарстві кожен рік має свої істотні особливості. Проте багато агрономів на другий рік роботи вже відчують себе цілком підготовленими до вирішення складних виробничих проблем. За дуже скрутного положення вони знають, до кого звернутися за порадою чи допомогою, через які інстанції треба добиватися надійного і швидкого вирішення.

Придбання досвіду, виробничої передбачливості та інтуїції залежить не тільки від тривалості роботи, але й від особистих якостей агронома, його відношення до своєї праці. Багато молодих фахівців вже на другому році роботи стають визнаними керівниками виробництва, упевнено вирішують агротехнічні і господарські питання. Пропрацювавши два роки на відділенні, вони сміливо беруться за виконання досить складних виробничих завдань, проявляючи при цьому і організаторські здібності, і успішно працюють головними агрономами господарства. Агрономічний досвід дозволяє їм більш об'єктивно оцінювати виробничу обстановку, всі поточні, а також і

перспективні справи, що передбачаються. У них виробляється більш чітке уявлення про те, що вимагає негайного вирішення, а що можна відкласти на більш пізній термін, кому і які дати доручення.

Безініціативне і пасивне виконання своїх обов'язків, робота упівсили або ж дуже повільне придбання виробничого досвіду гальмують, а частіше унеможливають становлення конкурентоспроможного фахівця високої кваліфікації.

Агроном з великим досвідом роботи на виробництві, потрапляючи в незвичайні ситуації, починає згадувати і аналізувати аналогічні або подібні випадки з роботи минулих років і заходи щодо їх рішення. Таке зіставлення з практикою минулих років, залучення досвіду сусідніх господарств дозволяють агроному прийняти більш обґрунтовані і правильні рішення. Він набуває вміння поєднувати гнучкість у здійсненні сезонних технологічних процесів з певною впевненістю і наполегливістю в проведенні головної агрономічної лінії.

Передові агрономи значну увагу надають перспективному, поточному і оперативному плануванню. Воно здійснюється в цілому по господарству на основі економічного аналізу минулої і поточної діяльності. Всі агрономи повинні мати також галузеві плани, постійно турбуватись про перспективи розвитку галузей, розробляти заходи щодо подальшого підвищення культури землеробства і зростання урожаю вирощуваних рослин. Об'єктивні плани отримують за випадку, коли агроном достатньо компетентний в цих питаннях і добре знає господарство. Це дозволяє детальніше розробити основні напрями розвитку і повніше виявити резерви виробництва.

Планування слід проводити не формально, а дуже скурпульозно, з всебічним обдумуванням і врахуванням всіх умов і можливостей. Передові агрономи завжди в своїх планах прагнуть заглянути подалі вперед і передбачити майбутні події, тактику і хід виконання технологічних операцій. Важливо наперед підготуватися до таких важливих енергоємних агротехнічних заходів як весняна сівба, догляд за просапними культурами, збирання врожаю, сівба озимих, зяблева оранка. Багато головних агрономів господарств вимагають від агрономів відділень детально розроблених планів, вони завчасно перевіряють своїх підлеглих щодо опрацювання цих планів у підготовчий період. На нарадах з підготовки до весняно-польових робіт, або при виїздах на відділення проводяться колективні обговорення ходу підготовки і проведення сівби ярих культур, особливо ранніх, за різних можливих варіантів метеорологічних умов весни.

Уміння швидко орієнтуватися в обстановці, виділити найважливіше і помітити слабкі місця дозволяє агроному приймати оптимальні рішення, запобігати зривам в роботі. Знання, активна діловитість, уміння правильно оцінити ситуацію, що склалася, чи очікується, роблять агронома провідною силою виробництва.

Для молодих фахівців дуже небезпечно втратити віру в свої сили, втратити ініціативу в роботі, бажання трудитися, прагнення до постійного зростання.

Важко уявити складну агрономічну роботу без невдач, але треба тверезо, всебічно осмислити, зрозуміти причини помилок, мобілізувати волю і сміло та енергійно приступити до їх усунення. Важливо, щоб надалі такі помилки не повторювалися. Зібрані, цілеспрямовані й активні фахівці позитивно впливають на виробництво,

створюючи ділову обстановку.

Однією з важливих складових успішної роботи агронома є його особисті якості, зокрема, уміння налагодити добрі відносини з колегами, підлеглими фахівцями, робочими, керівниками. Ця проблема особливо гостро постає перед молодим фахівцем, що приїхав працювати в незнайоме господарство. Цілком природно прагнення молодого агронома до того, щоб керівники були задоволені його працею, довіряли йому. Це досягається відданістю вибраній професії, компетентністю, наполегливістю, ініціативою, принциповістю та іншими необхідними якостями сучасного фахівця.

В перший період роботи молоді випускники ВНЗ звичайно не зовсім чітко уявляють коло своїх обов'язків і прав. Беручи на себе безліч справ підлеглих, вони часто виявляються переобтяженими і, працюючи з ранку до пізнього вечора, все-одно не встигають все зробити вчасно і якісно. Для молодих агрономів важливо навчитися розподіляти обсяг робіт серед підлеглих таким чином, щоб це сприймалося безвідмовно. При цьому молодий агроном має проявити тактовність, стриманість, неулесливість, здатність до глибокого переконання. З часом кожний агроном виробляє свою тактику у взаєминах з членами колективу щодо рішення технологічних і організаційних завдань.

Дуже важливо свої плани і дії агрономам погоджувати з колегами інших галузей господарства: зооінженерами, механіками, гідротехніками та ін. Практика показує, що найбільш ефективна робота в творчій співдружності і взаємодопомозі.

Для молодих фахівців і керівників важливо правильно побудувати взаємини з підлеглими. Необхідно вимогливість поєднувати з поважним і тактовним до них ставленням. При розподілі різних видів робіт потрібно, щоб всі працівники відчували, усвідомлювали об'єктивну необхідність виконання дорученої ним справи. Всі розпорядження повинні виходити з інтересів господарства і бути максимально об'єктивними і справедливими. Треба бути завжди готовим переконати, чому саме на ту чи іншу роботу прямує той або інший працівник. Проте необхідно помічати недоліки, ухилення від виконання обов'язків, низьку якість роботи.

Дуже важливо залучати до вибору правильного рішення якомога більшу кількість фахівців – практиків і спільно знаходити оптимальні варіанти. Ланковий або інший виконавець, що в цьому випадку брав участь, відчуватиме себе причетним до ухвалення колективного рішення і проявить більше ініціативи під час виконання завдання.

Агроному легко працювати в колективі за умови, коли йому довіряють, знають, що він підтримає в потрібний час.

Фахівці, що працюють з перспективою, завжди приділяють велику увагу виховній роботі в колективі, навчанню підлеглих. Виховання – це не просто освітня діяльність, спрямована на розширення загального кругозору трудящих. Рівень і розмах виховної роботи, навчання в господарстві багато в чому визначають виробничі досягнення колективу. Чим вищий загальний культурний рівень працівників, чим краще вони усвідомлюють значення і характер виконуваної роботи, свою роль в колективі, тим з більшим бажанням вони трудяться, тим вища їх продуктивність праці, краща якість роботи, вища ініціативність в процесі виконання складних операцій.

Таким чином, мета виховної роботи визначається потребами землеробської галузі і всього сільськогосподарського виробництва, що розвивається. Кожний фахівець,

керівник постійно прагне підвищувати рівень знань своїх підлеглих. В багатьох господарствах в зимовий час організуються спеціальні школи агронавчання, курси, семінари тощо, де з різними категоріями працівників проводять заняття за певною програмою, якою передбачається висвітлення реального стану господарства, галузі землеробства, планів розвитку, нових досягнень науки і техніки, передової практики і можливості застосування цих досягнень в своєму господарстві.

У сільському господарстві багато працівників майже щодня виконують різні види робіт, тому дуже важливо, щоб виконавці мали всебічну практичну підготовку. Особливу турботу проявляють про підвищення кваліфікації механізаторських кадрів. В більшості господарств багато хто з них має декілька професій, тому залежно від виробничої необхідності можуть працювати на тракторі, комбайні, автомобілі та інших машинах. В зимовий час механізаторів нерідко використовують на тваринницьких комплексах для підвезення кормів на тракторах тощо. Працівникам, що мають достатні знання і кваліфіковано виконують роботу, можна довіряти складніші технологічні операції. З часом з них зростають ініціативні, висококваліфіковані кадри, яким можна доручати не тільки індивідуальні роботи, але й керівництво колективною працею.

Дуже важливо, щоб чергові агрономічні заходи добре представляв не тільки сам агроном, але й всі механізатори і якомога більша кількість інших виконавців. Досвідчені агрономи завжди питають у підлеглих фахівців, як вони уявляють собі виконання тих або інших операцій, підкажуть, як це краще зробити, розкажуть працівникам про особливості майбутніх робіт з урахуванням організаційно-господарських і погодних умов, що складаються. Чим більша кількість працівників обізнана з запланованим обсягом і особливостями проведення робіт, тим буде легше вирішити поставлені завдання.

Агроном завжди повинен наперед добре продумати, а в деяких випадках і опробувати виконання окремих видів робіт, перш ніж залучити велику кількість працівників.

4. Соціально-психологічні основи праці агронома

В практичній роботі агронома важливе значення має вміння створювати в робочих колективах атмосферу високої трудової активності. Необхідно не тільки знати соціальні і психологічні чинники взаємодії людей, але й уміло, з достатнім тактом користуватися цими знаннями, постійно удосконалювати їх в процесі трудової діяльності. Досвідчений агроном, як правило, швидко розподіляє працівників по робочих місцях і ті з бажанням приступають до роботи. Коли ту ж роботу виконує молодий агроном, розподіл іноді затягується, багато хто виявляється незадоволеним і до роботи приступає з небажанням. В останньому випадку виявляється невміння або відсутність досвіду роботи з людьми.

Соціально-психологічні відносини в колективі, які є однією з головних умов трудової активності, залежать від багатьох складових – важливості й характеру виконуваної роботи, складу робочого колективу, авторитету і досвіду керівника, його особистого складу характеру, методів і стилю керівництва, а також відношення до роботи, атмосфери, що попередньо панувала в колективі. Для того щоб знайти і підтримати

оптимальні взаємини з людьми, необхідно їх добре знати. Під час розстановки працівників по робочих місцях і створенні робочих колективів (загонів, ланок, бригад тощо) досвідчений агроном враховує вік, фізичні можливості, технічну підготовку, інтереси, звички, витримку та інші якості робітників. При цьому він не просто прагне задовольнити потреби членів робочого колективу, але й здійснює виховну роль. За нагоди заохочує найдобросовісніших та ініціативних з них. Надалі контроль за виконанням робіт він також здійснює з урахуванням знань виконавців. У першу чергу перевіряє якість роботи тих, хто мав зауваження. Добросовісних, старанних і кваліфікованих працівників він взагалі може не контролювати.

Дії агронома завжди ґрунтуються на великому життєвому і трудовому досвіді, уважному спостереженні й аналізі внутрішнього світогляду людей. Значно швидше можна оволодіти розумінням закономірностей взаємин людей шляхом вивчення науки соціальної психології, що швидко розвивається. На сьогодні соціальна психологія з чисто теоретичної науки все більше розповсюджується в професійну практичну сферу діяльності людей. Проте при цьому слід завжди пам'ятати, що в конкретній виробничій обстановці треба вивчати і знати психологію людей.

Молоді фахівці повинні добре усвідомлювати, що організація і виховання людей стають все складнішими і різноманітнішими. Цим сторонам діяльності необхідно приділяти багато часу і зусиль, оскільки інтелектуальний розвиток людини, його колективізм – найважливіші резерви збільшення суспільної продуктивності праці.

Доцільність починати трудову діяльність фахівців з нижніх виробничих ланок обґрунтовується також тим, що тут фахівці ближче за всіх стоять до рядових працівників і тому краще пізнають дію соціального середовища, індивідуальної і суспільної свідомості, формування потреб, розвиток колективізму, суспільних мотивів праці.

Пропрацювавши рік-два в трудовому виробничому колективі, агроном не тільки закріплює професійно-теоретичні знання, набуває досвіду правильно оцінювати і застосовувати агротехнічні заходи, краще помічати невикористані виробничі резерви, але й повніше та продуктивніше використовувати в роботі матеріальні, моральні і соціально-психологічні чинники. Будь-який фахівець, а тим більше агроном-технолог виробництва, зазнаючи на собі впливу соціального середовища, сам справляє на нього вплив. Інше питання, який цей вплив і яка сила його дії. Це вже багато в чому залежить від компетенції і соціально-психологічних якостей фахівця.

Добросовісне виконання своїх обов'язків, справедливість, чесність, рішучість, цілеспрямованість, енергійність, працездатність, прямолінійність, інтуїція, вимогливість, ввічливе поводження з працівниками сприятимуть згуртованості колективу, підвищуватимуть його соціальну зрілість, перевиховуватимуть несвідомих членів колективу, створюватимуть сприятливий соціально-психологічний клімат для чесно і старанно працюючих членів.

Виховне значення особистого прикладу керівників і фахівців у сільських колективах дуже велике. Більшість випускників агрономічних факультетів, що починали працювати в первинних виробничих колективах, з вдячністю згадують про початок своєї трудової діяльності, про тих людей, які підтримали їх. Передумовою до цього є поважне ставлення населення до освічених фахівців, товариськість самих випускників, прагнення їх до

справедливості, дружелюбність, суспільна і трудова активність.

Молодий фахівець потрапляє звичайно у чужий колектив, що склався, і перш ніж покладати на нього певну надію, йому необхідно вивчити, ближче і краще взнати людей.

У сільських колективах завжди зустрічаються групи людей, поєднані різними інтересами і соціальною зрілістю. Молоді фахівці нерідко поспішають навести в них лад, додати потрібну спрямованість. Спроби відразу ж застосувати адміністративні заходи можуть призвести до появи незадоволеності, непорозуміння.

Для успішного проведення будь-якого заходу необхідна велика підготовча робота. Спочатку важливо органічно увійти до колективу, стати його потрібним і визнаним членом. І лише після того, коли більшість людей почне з розумінням відноситися до необхідних нововведень, можна намагатися проводити серйозні перебудови і зміни. В першу чергу потрібно якомога більш обґрунтовано і переконливо роз'яснити суть ідеї і очікувані результати від її втілення найсвідомішим членам колективу. Потім вже поступово здійснювати поставлену мету.

З підвищенням загальної культури виробництва, зростанням етичного рівня працівників росте і відчуття власної гідності. Більшість фахівців добивається виконання планів шляхом кваліфікованої організації, уміння створювати атмосферу високої суспільної і трудової активності.

Молодому агроному треба постійно розвивати особисту товариську з оточуючими. Важливо усвідомити, що результативність нових думок, планів, що розробляються, багато в чому залежить від того, наскільки вони відомі і сприйняті, чи підтримуються не тільки керівниками, але й більшістю виконавців, рядовими членами колективу. Перш ніж висувати нові плани, необхідно не тільки добре їх продумати, але й порадитися в різних інстанціях, зважити всі можливості їх реалізації. Втілення їх в життя залежатиме від багатьох умов і в першу чергу від цілеспрямованої діяльності всіх членів колективу.

Важливе значення має уміння переконувати, всебічно обґрунтовувати, підтримувати контакти з різними організаціями. Кожне нововведення вимагає високої професійної підготовки і створення відповідних умов.

Агроному з перших днів роботи доводиться проводити бесіди, давати роз'яснення окремим підлеглим, або групам працівників, доповідати обґрунтовані плани чи заходи перед керівниками аграрних формувань, виступати на зборах колективу господарства. Якщо агроном при обговоренні агротехнічних заходів соромитиметься виступити, то це може бути розцінено як незнання. Виступи на нарадах, зборах, виробничих семінарах і конференціях – важливі форми контакту і спілкування з колективом. До бесід і особливо виступів необхідно серйозно готуватися, потрібно зібрати відповідні відомості, проаналізувати їх, скласти детальний план виступу. На перших порах можна записати тези або повністю виступ, щоб менше хвилюватися і відчувати себе упевненіше. Виступ повинен бути грамотним, написаним не книжною, а близькою до розмовної українською мовою. Викладати зміст необхідно чітко, логічно, послідовно і лаконічно. Надалі доповіді, виступи агрономи постійно удосконалюють, і з часом багато хто з них стають талановитими ораторами, що уміють захопити слухачів, переконливо показати перспективу і досягнення в роботі колективу. Ясність мети, захопленість та ініціативність,

уміння переконувати створюють в колективі віру в загальний успіх, впевненість в майбутньому, породжують стан загального піднесення трудового ентузіазму. Все це сприяє підвищенню ефективності діяльності як окремих членів, так і всього колективу.

До сучасних фахівців аграрного сектору економіки ставляться вимоги не тільки вміти виступати, переконувати, але й грамотно, кваліфіковано складати плани, звіти, а за необхідності вільно на- писати статтю для газети, журналу. Нерідко агрономи, які можуть достатньо добре розповісти чи виступити, не можуть грамотно оформити документи (доповідна і пояснювальна записки, розписка, доручення, протокол, звіт, характеристика, акт тощо).

Написати ж статтю з викладом власного досвіду роботи йому також виявляється не під силу. Подолати цей недолік можна тільки наполегливою самостійною працею. Треба примушувати себе багато разів переробляти кожний написаний документ і доводити його до досконалості; це уміння отримується з досвідом.

5. Любов до професії

Для нашого суспільства далеко не байдуже, хто вступає до ВНЗ і з якими мотивами. Дуже важливо, щоб аграрні ВНЗ поповнювалися обдарованими молодими людьми. Адже згодом їм доведеться довірити головні засоби сільськогосподарського виробництва. Агрономічні професії, як і всі інші, необхідно вибирати за покликанням. Агрономічна праця може подобатися за умови любові до землі і вирощування рослин.

Матеріальна забезпеченість фахівців безперервно поліпшується шляхом повнішого задоволення їх житлових умов, надання індивідуальних транспортних засобів, підвищення посадових окладів тощо. Важливим спонукальним мотивом в агрономічній діяльності є моральні стимули. Кожний агроном усвідомлює важливість суспільної значущості праці в створенні необхідної кількості сільськогосподарської продукції високої якості. За успішної роботи, наявності певних досягнень агроном відчуває пошану з боку колег, керівників і членів колективу, а також моральне задоволення від результатів своєї праці. Він гордиться цією найбільш мирною професією в світі. Зміст і суспільна значущість агрономічної роботи поєднуються з широкими можливостями для духовного зростання людини. Більшість фахівців із задоволенням працює в сільському господарстві, їм подобається робота в полі, на свіжому повітрі. Робота агронома складна, неспокійна, досить відповідальна, вимагає повної віддачі сил, але водночас і цікава. Багато агрономів, усвідомлюючи всю складність організації виробничих процесів у землеробстві, займаються цим щодня і задоволені своїм вмінням критично оцінити будь-яку ситуацію, вчасно провести той або інший захід і ухвалити правильне рішення, чим заслуговують на повагу в колективі.

В роботі агрономів є широкий простір для творчості. Майже щодня їм доводиться займатися пошуком нових варіантів вирішення технологічних, організаційних і господарських питань. Професійні знання, досвід, сміливість, нестандартні підходи, невтомна праця дозволяють їм постійно удосконалювати організацію праці, технологію вирощування культур, знаходити нові шляхи для підвищення загальної культури землеробства.

Творчі, допитливі агрономи завжди в пошуку. Вони охоче йдуть на підвищення

кваліфікації, наради, семінари, виставки тощо. Серед виробників можна зустріти немало фахівців високої ерудиції з глибокими професійними знаннями. Вони уважно стежать за новими досягненнями в галузі науки і техніки, бувають, а іноді й виступають з доповідями на науково-виробничих конференціях, виставках, семінарах тощо.

Сьогодні провідні агрономи часто закладають і проводять польові дослідження з виробничої перевірки нових рекомендацій, виявлення перспективних культур, сортів і гібридів, машин і знарядь та з інших агрономічних питань. Дослідження проводяться на високому науково-методичному рівні з необхідним обсягом вимірювань, аналізів і спостережень.

З отриманих результатів можна робити цілком обґрунтовані і переконливі висновки. В передових господарствах країни з ініціативи агрономів створені агрохімічні лабораторії з сучасним устаткуванням.

Можливостей для творчого зростання, примноження своїх знань і здібностей, пошуку нових шляхів і рішень не менше і в безпосередньо агрономічній роботі. Результативність же її вимірюється продуктивністю сільськогосподарських угідь господарств. Інтелектуальне вдосконалення агронома залежить від якості його професійної підготовки, уміння помічати і впроваджувати прогресивні ідеї в практику землеробства, рівня соціальної активності, спостережливості тощо.

Отримавши направлення на роботу після закінчення ВНЗ, далеко не кожний фахівець може остаточно визначити місце і характер своєї майбутньої агрономічної діяльності. Надалі, відповідно до особистих якостей, ерудиції, досвіду у одних якнайповніше розкриються здатності стратега, і вони висуватимуться на керівні посади, у інших найбільшого розвитку і досконалості досягнуть здібності в рішенні тактичних питань, треті отримають вузьку спеціалізацію і знайдуть собі таку ж важливу і потрібну справу в різних галузях виробництва або управління.

Де б не довелося працювати надалі, на все життя запам'ятовуються перші найважливіші кроки і особливо та радість і професійна гордість, яку відчуває людина, коли бачить результати своєї праці. Нікого не залишають байдужим масиви пшениці, жита з важким повноваговим зерном, рум'яні яблука або груші в садах.

Не скрізь наші ґрунти мають високу природну родючість, багато умінь, праці, енергії і душевних сил треба вкласти, щоб зібрати з них добрий урожай, але тим це й цінніше. Звідси у агрономів велика зацікавленість в результатах своєї праці, професійна гордість за свою майстерність.

Більшість агрономів тривалий час працює на одному місці, в одній зоні. Це природно, оскільки для успіху їм, окрім загальних знань, потрібні і конкретні знання про дані ґрунти, клімат, людей, технічну оснащеність. Найбільше задоволення випускники ВНЗ одержують від роботи головними агрономами господарств. Тут є і великі виробничі масштаби, що визначають їх суспільне положення, і широкий простір для творчого застосування своїх знань. Головні фахівці господарств – керівники галузі і в той же час виробничники, безпосередньо пов'язані з вирощуванням сільськогосподарських рослин, підвищенням культури землеробства.

Сезонність праці, поетапне проведення багатьох заходів обумовлюють характер діяльності керівників і фахівців сучасних великих господарств. Успіх залежить від

ступеня підготовленості, взаємозв'язку, злагодженості, взаємодії всіх підрозділів, мобілізації і концентрації всіх технічних засобів і зусиль людей на виконання запланованих заходів.